

Motion till riksdagen 2006/07:N330

av Peter Hultqvist m.fl. (s)

Vattenfalls roll i energipolitiken

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om Vattenfalls roll i energipolitiken.

Motivering

Vattenfall är ett stort och dominerande statligt företag inom el- och vattenförsörjningen. I ett europeiskt perspektiv är man en av de fyra största elproducenterna. Företaget arbetar över ett mycket brett fält som omfattar allt från produktion, distribution, handel finansiellt och fysiskt på öppen marknad, försäljning till forskning och utveckling.

Vattenfall har idag cirka 35 000 anställda och verkar i Norden och i Europa. Särskilt engagemang finns i Finland, Polen och Tyskland. Företaget är uppdelat i 14 så kallade affärsenheter. En viktig del i företaget är en omfattande satsning på utvecklingsfrågorna, där fossila bränslen, kretsloppstänkandet, minikraftvärme, solenergi, vattenkraft, vindkraft och vågkraft står på dagordningen. Att detta arbete utvecklas är ett viktigt ägar- och samhällsintresse från statsmaktens sida.

Vattenfallskoncernens totala produktionskapacitet uppgick 2005 till 32 500 MW el och 16 000 MW värme. Elproduktionen kom 2005 till 51,5 procent från kärnkraft, 48,1 procent från vattenkraft, 0,7 procent från fossilkraft och 0,1 procent från vindkraft. Kärnkraften och vattenkraften är de två totalt dominerande produktionssätten inom företaget.

Ekonomiskt är Vattenfalls utveckling positiv. Under perioden januari till juni 2006 ökade nettoomsättningen med 22 procent. Det motsvarar idag 78 502 MSEK. Rörelseresultatet ökade med 29,5 procent och stannade på 18 132 MSEK för samma period. Förklaringarna, som anges från Vattenfalls sida, är framför allt förbättringar inom den tyska elproduktions- och värmeverksamheten. De högre elpriserna och en högre resultatandel från det danska

Fel! Okänt namn på

företaget Elsam A/S menar man inte har påverkat resultatet positivt mot bakgrund av lägre vattenkraftsproduktion, högre skatter samt försämringar inom elförsäljningen.

Från konsumentperspektivet kan vi dock konstatera att elpriserna ökat med i storleksordningen 80 procent sedan elmarknaden avreglerades 1996. På den svenska elmarknaden har vi idag tre stora aktörer. Situationen kan liknas vid ett så kallat oligopol. Vattenfall är en av aktörerna. Framför allt är det systematiska uppköp av företag som lett fram till denna situation. Under åren 1994 till 2004 har 40–50 så kallade strukturaffärer genomförts av de tre dominanterna på den svenska marknaden. Såväl E.ON, Fortum som Vattenfall noterar alla idag mycket stora vinster samtidigt som elpriserna påtagligt har ökat.

Vi kan också konstatera att samma utveckling sker i Europa, där stora europeiska kraftföretag förbereder uppköp. Kassakistorna är välfyllda efter år av rekordvinster. Prognosen är att på den europeiska nivån kommer vi inom några år att ha 6–7 stora aktörer. Samtidigt knyts de olika ländernas elmarknader ihop genom kabelbyggen. Elpriserna jämnas på detta sätt ut. Men det öppnar också för att den som säljer el enklare kan exportera till den som betalar högst pris. Risker är stor för att dominerande företag på elmarknaden kan missbruka sin ställning.

Den tidigare socialdemokratiska regeringen noterade denna utveckling mot bakgrund av prisökningarna på el. Därför fattades beslut om att gå vidare med bland annat följande åtgärder:

- ? Begränsa elbolagens möjligheter att teckna dyra tillsvidareavtal samt underlätta för nya aktörer att komma in på elmarknaden.
- ? Undersöka möjligheterna att dela upp elbörsen i två marknader med två olika prisbildningar – där den dyrare el som produceras med fossila bränslen endast slår igenom på den ena marknaden, och inte som nu på hela elpriset.
- ? Analysera hur industrikunder enklare ska erhålla långa avtal (5–10 år).
- ? Analysera hur fakturorna till hushållen kan förbättras.

Framför allt vill vi peka på vikten av att basnäringar inom gruv-, stål- och pappersindustrin har en säker och långsiktig elförsörjning. Här handlar det dels om att garantera den långsiktiga tillgången på el, dels att via långsiktiga avtal garantera en rimlig och i förhållande till omvärlden konkurrenskraftig prisbild. Den tunga exportindustrin inom basnäringarna står för en viktig andel av landets totala exportinkomster och får därför inte riskeras när det gäller elförsörjningen.

Det är i bland annat detta perspektiv som Vattenfall som framtida aktör på elmarknaden ska betraktas. Vattenfall kan vara en stabiliserande faktor på den nordiska elmarknaden. Företaget kan genom sin starka ställning bidra till ordentliga forsknings- och utvecklingsinsatser, men måste också i sin prispolitik ta samhällsansvar. Det är viktigt att Vattenfall även framöver får tydliga direktiv att bjuda spets mot sina konkurrenter och därmed bidra till bättre elpriser. Vattenfall får som statligt företag aldrig uppfattas vara en aktör i en oligopolliknande situation där man inte har andra intressen än övriga privat-

Fel! Okänt namn på

ägda företag. Vi bör i ännu större utsträckning använda oss av kraften i det statliga ägandet.

Det gäller således att hitta nya verktyg som gör att de stora vinster som nu noteras hos de tre domanterna på elmarknaden kommer till samhällsnytta. De måste komma såväl konsumenter som industri till del. För vår del är syftet att åstadkomma en långsiktighet i samhällsplaneringen på detta område. Dels måste fokus även i fortsättningen sättas på att åstadkomma långsiktigt konkurrenskraftiga priser, dels förbättrad och ny produktionskapacitet.

Stockholm den 25 oktober 2006

Peter Hultqvist (s)

Ulrica Messing (s)

Kristina Zakrisson (s)

Helén Pettersson (s)

Hans Stenberg (s)

Berit Högman (s)

Gunnar Sandberg (s)